

Notitie Bevindingen verdere verkenning internetconsultatie

Datum : 17 april 2024

Aan : Raadswerkgroep burgerparticipatie

Van : Griffie

Betreft : Bevindingen verdere verkenning internetconsultatie en vervolg

Aanleiding

Deze notitie heeft als doel om de bevindingen te schetsen van de verdere verkenning voor het onderwerp internetconsultatie (hierna consultatie), en naar aanleiding hiervan de raadswerkgroep te raadplegen of en welke vervolgstap zij hierop zien, te weten een draagvlakmeting onder alle raadsleden en fractievolgers. Deze notitie is een vervolg op de memo [internetconsultatie.nl](https://www.internetconsultatie.nl) voor Arnhem van november 2023. Tijdens de raadswerkgroep zijn een aantal conclusies gedeeld. Een van de conclusies was dat de website www.internetconsultatie.nl geen mogelijkheden biedt voor lokale overheden om aan te haken. De raadswerkgroep burgerparticipatie toonde interesse in het verder uitdiepen van andere mogelijkheden voor een tool en hiermee de inspraakmogelijkheden uit te breiden. Tijdens de bijeenkomst van 15 november 2023 zijn verschillende vragen en thema's meegegeven door de raadswerkgroep. In de verdere verkenning is gekeken naar de toegevoegde waarde van de consultatietool en de consequenties in organisatorische en financiële zin voor de gemeenteraad in Arnhem. In deze memo delen wij de bevindingen van de uitgebreide verkenning en doen wij een aantal voorstellen voor het vervolg.

Voorstel

De raadswerkgroep burgerparticipatie wordt voorgesteld:

1. Kennis te nemen van de bevindingen uit deze notitie
2. Een (voorlopige) voorkeur uit te spreken voor variant 1 of variant 2 met betrekking tot de omvang van het platform. Dit is het uitgangspunt voor het vervolgtraject.
3. Een (voorlopige) voorkeur uit te spreken voor scenario A, scenario B of scenario C met betrekking tot de vervolgstap.
4. Bij de keuze voor scenario B of scenario C in te stemmen met een draagvlakmeting onder zowel raadsleden en fractievolgers als inwoners uit te voeren om de behoefte in kaart te brengen van raadsleden en inwoners.

Toelichting

Proces van de verkenning

We hebben als richting voor deze verdere verkenning de uitgangspunten genomen die zijn aangedragen door de raadswerkgroep in november 2023. Tijdens deze raadswerkgroep werden onder meer de verschillende onderwerpen (consequenties capaciteit/financiën, toegevoegde waarde, kanttekeningen) genoemd. Deze worden kort in de notitie besproken.

Om deze aspecten in kaart te brengen is informatie opgehaald en gesproken met de griffie van de gemeente Arnhem, andere griffies van 100.000+ gemeenten, de coördinator van meedenken arnhem.nl binnen Arnhem, de coördinator van het platform internetconsultatie.nl en met softwareontwikkelaars, waaronder leverancier van meedenken arnhem.nl METT.

Samenvatting opbrengsten

- Algemeen
 - Er zijn geen vergelijkbare varianten van lokale consultatieplatforms bekend
 - Arnhem werkt met meedenken arnhem.nl voor huidige digitale participatie naast het Digipanel en online enquêtes die regelmatig via e-mail of andere online kanalen worden uitgezet.
- Wat kan wel
 - Meedenken arnhem.nl biedt de technische mogelijkheden om een (zo goed als apart) consultatieplatform te realiseren voor de gemeenteraad. Ook kan METT een volledig 'eigen' platform bouwen voor de gemeenteraad. De eerste optie is goedkoper dan de tweede, maar wekt mogelijk verwarring op bij inwoners.
 - Anonimiteit kan gegarandeerd worden aan de 'voorkant' van het platform. Aan de achterkant is altijd een mailadres zichtbaar bij de beheerder. Er moet een moderator aangesteld worden die de 'sociale hygiëne' op orde houdt. Deze zal op dagelijkse basis de interacties moeten monitoren en indien nodig ingrijpen.
 - Het platform vraagt voor deelname enkel om een werkend emailadres. Het koppelen van het platform aan andere websites of QR-codes om direct op een specifieke pagina te landen is mogelijk.
 - Onderwerpselectie + plaatsen van de consultatie op het platform kan door de griffie worden gedaan op basis van type document (visie, beleidsdocument etc.) of worden uitbesteed aan een afvaardiging van de gemeenteraad/raads werkgroep. Deze afvaardiging kan ervoor kiezen om in grote lijnen vooraf kaders op te stellen of per gepubliceerd onderwerp te kijken of deze passend is voor plaatsing op het platform. Hoe breder de kaders, hoe meer documenten voor consultatie geplaatst zullen worden op het platform. Dit heeft consequenties voor de inzet van mensen & middelen
- Kanttekeningen
 - De eerste schatting van benodigde ambtelijke capaciteit is 1,25 fte bij het publiceren van 83 raadsvoorstellen per jaar ¹ en deze ter consultatie brengen aan communicatie, moderatie en participatie.
 - De doorloop van de stukken die ter consultatie worden gebracht vragen 3 tot 5 weken doorloop- en verwerkingstijd na publicatie door het college.
 - Draagvlak onder inwoners en raadsleden is nog niet in beeld gebracht. Dit is een vervolgstap.
 - Met een online platform zal nooit de volledige stad bereikt worden. Ieder middel spreekt

¹ In 2023 zijn er 83 raadsvoorstellen door het college gepubliceerd.

een unieke doelgroep aan. Diverse gesprekspartners spreken de verwachting uit dat specifieke groepen oververtegenwoordigd zullen zijn (theoretisch opgeleid, 65+). Meer diversiteit vraagt iets extra's rondom de communicatie. Hoe dan ook zal de geleverde input niet representatief zijn. Communicatie met de stad t.a.v. het platform zal constante aandacht vragen. Zeker als de wens overeind blijft dat zoveel mogelijk of zelfs alle inspraak van inwoners in de toekomst via het platform verloopt. Ook dit heeft consequenties voor de inzet van mensen & middelen.

- Onderscheid voor inwoners tussen een participatietraject (verantwoordelijkheid college) en consultatie door de gemeenteraad blijft een aandachtspunt, ongeacht of je werkt met een losstaand platform of een sub pagina aan het bestaande meedenken.arnhem.nl. Zeker bij een project dat eerder al op Meedenken heeft gestaan. Hier speelt communicatie een belangrijke rol i.k.v. verwachtingenmanagement bij inwoners.

Draagvlak onder raadsleden en inwoners

Er is niet in kaart gebracht welk draagvlak er is onder raadsleden of inwoners voor een uitbreiding van de inspraakmogelijkheden met een online platform. Dit kan een vervolgstap zijn. Het draagvlak onder raadsleden kan in kaart worden gebracht met een draagvlakmeting waarbij gevraagd wordt naar de behoefte onder raadsleden aan een consultatietool en welke kanttekeningen zij zien, waar ze de toegevoegde waarde zien voor de tool en of de geschatte investering de moeite waard is. Het draagvlak onder inwoners kan in beeld worden gebracht via een uitvraag via het Digipanel en aanvullende gesprekken.

Financieel

De kosten voor het ontwikkelen van een consultatietool bij leverancier METT zijn afhankelijk van de mate waarin het platform op zichzelf staat. De bedragen zijn exclusief BTW.

- Een eigen platform voor de raad dat losstaat van meedenken.arnhem.nl kost 6000 euro opstartkosten en een jaarlijks abonnement van 3700 euro. De hoofdmoderator is onafhankelijk van de ambtelijke organisatie. De gehele moderatie valt onder de griffie.
- Een aparte sectie op meedenken Arnhem die je bereikt vanaf het platform kost 1480 euro. De sectie van het consultatieplatform van de gemeenteraad gaat helemaal mee in de huisstijl van de gemeente Arnhem. De moderatie valt onder de griffie, maar de hoofdmoderator is een medewerker van gemeente Arnhem.
- Een eigen website naast meedenken Arnhem met eigen url en huisstijl kost jaarlijks 500 euro voor de uitbreiding van het abonnement en eenmalig 3300 euro. De moderatie voor het platform valt onder de griffie. De hoofdmoderator is een medewerker van gemeente Arnhem.

Naast de kosten voor het ontwikkelen en onderhouden van het platform is er extra ambtelijke capaciteit nodig om de raadsvoorstellen ter consultatie te brengen. Er is inzet op communicatie, moderatie en participatie nodig. Het vraagt een bijdrage op communicatie om het platform bekend te maken onder inwoners zodat zij weten dat ze daar hun reactie kwijt kunnen. Dit zal voor alle verschillende onderwerpen continue aangejaagd moeten worden. Moderatie is nodig om te bewaken dat alles netjes op het platform er aan toe gaat en inwoners zich aan de gedragsregels houden. Ten slotte vraagt het de nodige inzet op participatie bij het plaatsen van de voorstellen en de analyse van de input.

Voorstel

Op basis van de voorliggende informatie zijn er meerdere varianten en scenario's mogelijk. Er zijn twee varianten rondom de omvang van het aantal consultaties dat geplaatst zullen worden op het platform en drie scenario's voor het verdere proces waar een uitspraak op wordt gevraagd door de raads werkgroep.

Varianten omvang platform

Variant 1 plaatsing alle concept wet- en beleidsteksten

Variant 1 gaat uit van het oorspronkelijke initiatief voor dit voorstel om net als bij internetconsultatie.nl alle concept wet- en beleidsteksten te plaatsen op het platform voor consultatie door inwoners en organisaties. Uitgaande van de situatie waarin alle raadsvoorstellen ² ter consultatie worden gebracht, vraagt dat een extra belasting van minimaal 1,25 fte voor de communicatie, participatie en moderatie. Voordeel hierbij is dat het transparant en voorspelbaar is welke documenten hierop geplaatst worden. Er vindt geen selectie plaats. Kanttekening is dat alle stukken waar de raad een besluit over neemt een langere doorlooptijd krijgen. Een consultatie dient minimaal 2 maar liever 4 weken open te staan (dit zijn de richtlijnen van internetconsultatie). Inclusief de verwerking van de reacties komt hier gemiddeld 3 tot 5 weken bij.

Variant 2 plaatsing selectie

Variant 2 gaat uit van selectie van de onderwerpen aan raadsvoorstellen die geplaatst worden voor consultatie. De selectie van de onderwerpen kan worden belegd bij een afvaardiging of commissie van de gemeenteraad onder advisering van de griffie. Voordeel van deze variant is dat slechts een deel van de raadsvoorstellen 3 tot 5 weken uitloopt in de tijd. Doordat er mindere raadsvoorstellen ter consultatie worden gebracht is variant 2 is goedkoper dan variant 1. Een definitieve ureninschatting is vooraf lastiger te maken.

Scenario's verder proces

Scenario A afronding verkenning en geen verdere acties

In scenario A wordt de verkenning op basis van de op dit moment bekende informatie afgerond en tevens beëindigd. Er komt geen platform. De verkenning stopt.

Scenario B verkenning vraagt nog een extra verdieping

In scenario B is de verkenning nog niet afgerond, omdat er aanvullende informatie nodig is om een keuze te kunnen maken. De raads werkgroep spreekt wel een voorkeur uit voor de variant 1 of 2. Er kan behoefte zijn aan de laatste aanvullende informatie voordat er een besluit kan worden genomen. Ook wordt er een draagvlakmeting onder raadsleden en inwoners gehouden. De draagvlakmeting onder raadsleden en eventueel inwoners legt hen de betreffende variant voor om in beeld te brengen hoe zij naar de meerwaarde van deze tool kijken, maar ook welke kanttekeningen zij zien. De uitkomsten hiervan kunnen van doorslaggevende factor zijn voor het vervolg. De raads werkgroep bespreekt tijdens de volgende bijeenkomst de aanvullende informatie en neemt dan een besluit.

² In 2023 zijn er 83 raadsvoorstellen gepubliceerd door het college

Scenario C afronding verkenning en inzet om het voorstel direct verder te brengen

In scenario C is de verkenning afgerond. De raadswerkgroep neemt het besluit om de consultatietool een stap verder te brengen. De raadswerkgroep spreekt de voorkeur uit voor platform variant 1 of 2. De volgende stap is om een draagvlakmeting onder raadsleden en inwoners te houden, om in beeld te brengen hoe zij naar de meerwaarde van deze tool kijken, maar ook welke kanttekeningen zij zien. Tegelijkertijd wordt een voorstel voor het presidium opgesteld.

Bijlage I Achtergrondinformatie verkenning

Huidige vormen van digitaal participatie

Gemeente Arnhem werkt met meedenken.arnhem.nl om participatietrajecten digitaal vorm te geven. Een aparte plek voor de gemeenteraad t.b.v. internetconsultatie binnen het platform *meedenken.arnhem* wordt door gesprekspartners als niet passend gezien door de mogelijke verwarring bij inwoners. Ook als dit een compleet andere 'look en feel' krijgt. Situaties waarbij een onderwerp twee keer gepubliceerd wordt op hetzelfde platform – eerst als participatie binnen een collegetraject en later als consultatie bij vaststelling door de gemeenteraad - lijkt onwenselijk. Een geheel eigen platform lost een deel van de mogelijke verwarring op, maar zou kunnen werken als er heel duidelijk gecommuniceerd wordt over de verschillen én er goed aan verwachtingenmanagement wordt gedaan.

De leverancier geeft aan dat het technisch mogelijk is om een lokale variant van internetconsultatie.nl te bouwen. Dit platform biedt dan mogelijkheden voor inwoners om te reageren op beleidsstukken en er men kan bijlagen toevoegen. Ook kunnen functionaliteiten worden toegevoegd die het reageren laagdrempelig maken (duimpjes, stellingen etc.). Anonimiteit kan gegarandeerd worden, al moet men wel een account aanmaken. De naam kan fictief zijn, maar dient gekoppeld te zijn aan een werkend e-mailadres.

Het plaatsen van de consultaties, moderatie van reacties en analyse van de input kost wel het nodige werk en vraagt om structurele inzet. Waar bij het ook nog uitmaakt of het om 10 consultaties per jaar gaat of 50. Het platform *meedenken.arnhem.nl* werkt met een gebruiksvriendelijk CMS-systeem. Dit is vergelijkbaar met de sub pagina van de gemeenteraad op www.arnhem.nl. Medewerkers van de griffie zijn bekend met dit soort programma's. Het bekend maken van het platform onder inwoners en inwoners daadwerkelijk actief laten reageren op de consultaties, vraagt ook de nodige inzet. Denk bijvoorbeeld aan het opzetten van een nieuwsbrief voor geïnteresseerde inwoners, communicatie via diverse media, de website etc. Het platform zelf biedt de mogelijkheid tot het aanzetten van notificaties.

Mogelijkheden bij METT / meedenken.arnhem.nl

Het nadeel is dat de hoofdbeheerder van alle pagina's een ambtenaar van Arnhem is, omdat de pagina's onder de hoofdpagina vallen. Het voordeel is dat de kosten beduidend lager zijn, dan wanneer er een eigen platform ontwikkeld en geïmplementeerd dient te worden.

Collegiale vraag 100.000+ gemeentes

Tijdens de verdere verkenning is er ook gekeken naar voorbeelden bij andere gemeenten. Dit is onder andere gedaan door een rondvraag te doen bij andere griffies. Binnen het netwerk van 100.000+ griffies is de vraag uitgezet of er voorbeelden zijn van vormen voor digitaal inspreken waarmee gewerkt wordt bij de grotere griffies in het land.

De voorgelegde vragen

1. welke mogelijkheden hebben inwoners bij jullie raad/griffie om digitaal in te spreken?
2. wat hebben jullie op dit terrein geprobeerd? Wat werkte wel/niet?
3. welke type reacties kregen jullie binnen? Wat was de omvang van de reacties?
4. welk prijskaartje hangt of hing daaraan?

Deze vragen zijn door 16 griffies³ in totaal beantwoord. Griffies maken gebruik van uiteenlopende inspraakmogelijkheden waarbij de mail, post en het fysiek inspreken op alle plekken wel terugkomen. Ook wordt er op de verschillende plekken gebruik gemaakt van een panel vergelijkbaar met het Digipanel in Arnhem. Er zijn een aantal voorbeelden van griffies die meer doen dan dat. Zij zetten bijvoorbeeld vragen of polls via social media in of geven gelegenheid aan inwoners om digitaal in te spreken via een liveverbinding tijdens de raadsvergadering. Geen van de griffies werkt met een platform dat lijkt op internetconsultatie, of heeft dit eerder verkend.

Internetconsultatie

De website internetconsultatie is een platform waarop alle ministeries en de Tweede Kamer hun beleidsstukken publiceren voor input. De website bestaat sinds 2004. Mensen die willen reageren dienen een account aan te maken en bij het insturen van hun reactie, deze ook nogmaals per mail te bevestigen. De gekozen naam kan fictief zijn of 'anoniem'. Burgers hebben de keus om hun reactie openbaar of besloten in te sturen. Als burger ervoor kiezen om het besloten in te sturen, ontvangt het desbetreffende ministerie de reactie wel. De reactie wordt niet openbaar geplaatst bij de consultatie en ook niet opgenomen in het verzamelverslag van de consultatie met alle reacties. Het consultatieverslag wordt opgesteld na sluiting van de reactietermijn. In het verslag wordt het aantal reacties opgenomen, welke groepen hebben gereageerd en wat de rode draad van de reacties is. Reacties worden zonder tussenkomst van een moderator geplaatst. Indien nodig worden reacties die niet voldoen aan de gedragsregels (reacties van discriminerende, racistische aard) verwijderd. Organisaties, lobbygroepen en vakverenigingen maken hier ook goed gebruik van. Veelschrijvers worden gewaardeerd door ambtenaren, omdat deze vaak zinnige punten aanbrengen.

Burgers kunnen zelf kiezen of ze een notificatie bij elk beleidsstuk willen ontvangen, bij alle beleidsstukken van een specifiek ministerie of specifieke onderwerpen binnen een specifiek ministerie.

³ We kregen reacties uit Alkmaar Alphen a/d Rijn Amsterdam Apeldoorn Delft Deventer Ede Groningen Haarlemmermeer Maastricht Nijmegen Utrecht Venlo Zaanstad Zoetermeer Zwolle